

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Vakufska direkcija Sarajevo

VAKUFI U BOSNI I HERCEGOVINI

Historijat, trenutno stanje i perspektive

II izdanje

Izdavač

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Vakufska direkcija Sarajevo

Za izdavača

Mr. Senaid Zajimović

Lektor

Tarik Jakubović

Dizajn i DTP

Fadil Pleho

Štampa

Dobra Knjiga d.o.o. Sarajevo

Vakufi u Bosni i Hercegovini

Historijat, trenutno stanje i perspektive

Sarajevo, 2012

Vakufi u Bosni i Hercegovini

"Poslije smrti čovjekove, njegovi tragovi na ovom svijetu nestaju osim u tri slučaja: ako ostavi (uvakufi) trajno dobro, ako ostavi znanje kojim će se drugi koristiti i ako ostavi odgojeno dijete koje će se za njega moliti."
(Hadis)

Uvod

Vakuf ima pobožnu i dobrotvornu svrhu. Vakuf je trajno zavještanje imovine ili njenog prihoda za posebno specificirane korisnike ili namjene, radi postizanja Allahovog, dž.š., zadovoljstva. Vakuf je sredstvo ili put kojim se približuje Bogu i stiče Njegovo zadovoljstvo.

U ekonomskom i socijalnom smislu vakuf je finansijska i društvena institucija koja doprinosi ekonomskom, društvenom, kulturnom i vjerskom kvalitetu života pojedinca i razvoju društva.

Uvakufljenjem prestaje vlasništvo vakifa nad uvakufljenom imovinom i ona prelazi u vlasništvo vakufa. U našim uslovima titular vakufa je Islamska zajednica u BiH.

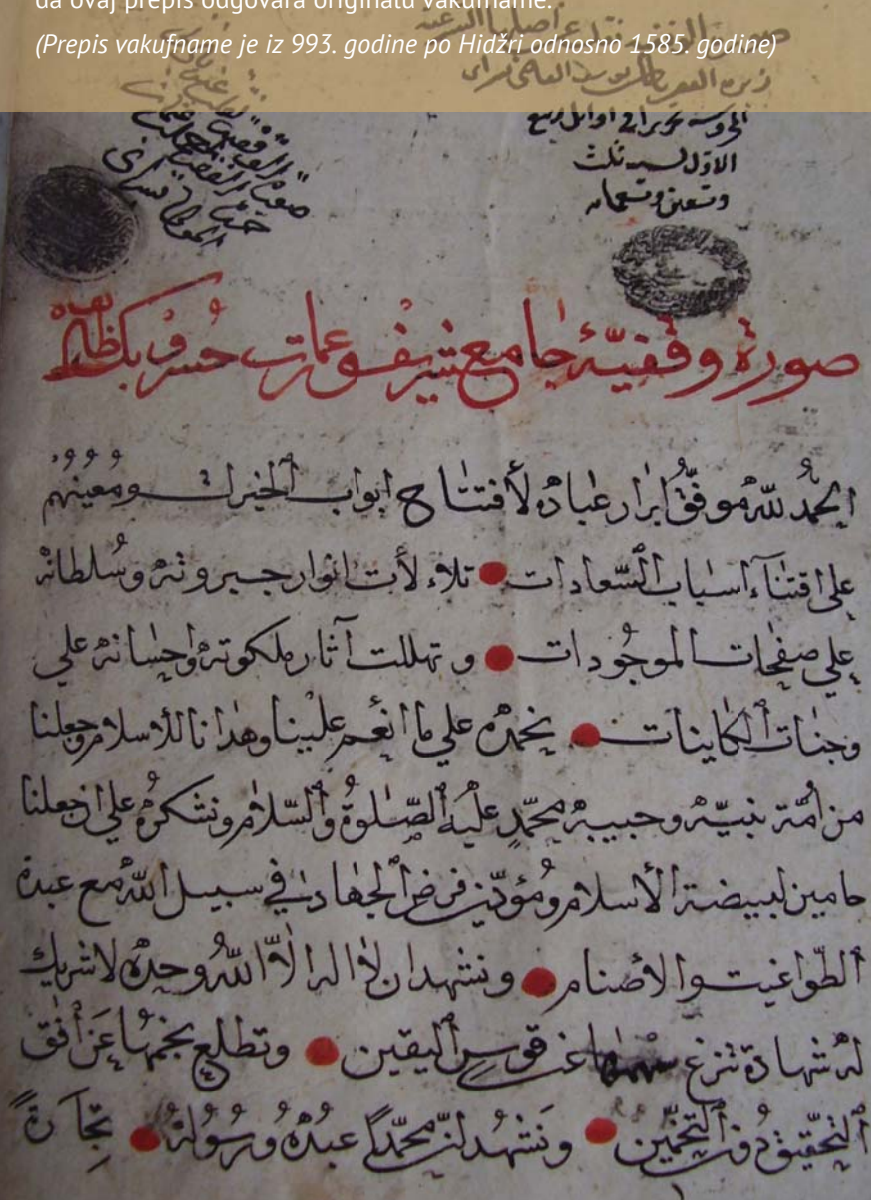
تجى صاحبها من عذاب اليميم • يوم لا ينفخ مال ولا ينفخ الا من اتى الله
بقلب سليم • صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وازواجه
واولاده ما ذكره شارح اولمغ بارق • اما بعد فلا يخفى على كل عاقل
اريب والمجيب • ان الدنيا الدنية خير للنواب وممكن
الزدايا والمصايب • ما هي بدار قامة ومقام • بل عبرة يعبر
منها اهل الى المحيرون الى دار السلام • فالعاقل فر لم يغتر
بها ولم يعور عليها • ولم ينظر بعين المحبته • والشفق اليها
والسعيد فاخذ من نفسه • وقاس يومه بامسه • قبل ان يستوي
مدة الاجل وينصرف الزيادة في السعي والعمل • وان الحسنات
يذهب السياء واشرف الحسنة الصدقة واخير الصدقات ابقاها وحسن
الخير تاد ومها وانما هو الوقف الذي لا ينقطع فوايدها
الى اباد الآباد • ولا ينتهي تايجها الى يوم الحشر والثناء فلما
احاط بعضهم هذه المقدمات وحقق كون تلك الكلمات بالعلم
الشامل والفهم الكامل حضرة فخره الله سبحانه بالنفس
القدسية والكاملات لانسية والملكات الملكية • والاعمال
الصالحة السننية وذو الجاه العريض والصيب المستفيض الباذل
جهده في اعلامة الدين • ناصر الاسلام والمسلمين جلي حنة

Prva dva lista Gazi Husrev-begove vakufname

Na kraju vakufname stoji sljedeći tekst:

Prenešeno iz originala vakufname, prepisao siromašak na zahtjev kadije Sarajevskog Jusuf ef. 993. h. Upravitelj Sarajeva Ahmed bin. Osman potvrđuje da ovaj prepis odgovara originalu vakufname.

(Prepis vakufname je iz 993. godine po Hidžri odnosno 1585. godine)

Vjerski poticaj na uvakufljenje

Kur'an direktno ne spominje vakuf, ali u brojnim ajetima Allah, dž.š., podstiče muslimane da svojim dobrim djelima i materijalnim davanjima pomognu druge ljude. Jedan od tih ajeta jeste 92. ajet sure Alu Imran, u kojem se kaže: "Nećete postići dobročinstvo sve dok ne udijelite dio onoga što vam je najdraže."

Allahov poslanik Muhammed, a.s., u brojnim hadisima podsticao je muslimane da misle o budućnosti i o tome kako uraditi dobra djela koja će čovjeka nadživjeti i time trag svoj na ovom svijetu učiniti boljim i dužim, ne bi li imao koristi od toga i nakon smrti. Takav je i hadis: "Poslije smrti čovjekove, njegovi tragovi na ovom svijetu nestaju osim u tri slučaja:

- ako ostavi (uvakufi) trajno dobro,
- ako ostavi znanje kojim će se drugi koristiti i
- ako ostavi odgojeno dijete koje će se za njega moliti."

Ova i brojne druge preporuke Muhammeda, a.s., utjecale su na ashabe pa su inspirirani ovim porukama činili dobra djela kojima su željeli činiti trajno dobro. Tako je hzr. Omer jednog dana došao Muhammedu, a.s., i rekao mu da je dobio jedno imanje koje mu je lično dragocjeno i htio bi da ga dā kao trajnu sadaku. Poslanik mu je savjetovao da je najbolje da to imanje izuzme iz svoje imovine i odredi da se ubuduće neće moći "ni prodati, ni pokloniti, ni naslijediti". Hzr. Omer je to poslušao i odredio da se prihodi s tog imanja imaju koristiti za potrebe: siromaha, njegove rodbine, otkup robova i ratnih zarobljenika, za putnike, goste, a nema grijeha i da se upravnik tog vakufa koristi njegovim plodovima na umjeren način.

Jasno je iz ovog utemeljujućeg normativnog teksta da uvakufljeni predmet ne može biti predmetom prometovanja i raspolaganja, već samo njegovi plodovi i prihod.

Prema historijskim podacima, nije bilo niti jednog ashaba/druga Allahovog Poslanika, a.s., koji nije uvakufio nešto od svoga imetka. Ovu praksu muslimani su nastavili i u narednim generacijama, evo sve do naše. Ona i dalje traje!

Gazi Husrev-begov hanikah – Sarajevo

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ، وَبَعْدُ...
 «مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ
 فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ»
 (سورة البقرة: 261)

Oni koji imanja svoja troše na Allahovu putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. - A Allah će onome kome hoće dati i više; Allah je neizmjenjivo dobar i sve zna.
 (Suretu-l-Bekare: 261. ajet)

VAKUFNAMA

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

Svjedočeci, da je Allah Jedan, i da je Muhammed a.s. Allahov rob i Njegov Poslanik i putokaz pravog puta, uvjeren da dok je svijeta i vijeka korist vakufa ne prestaje niti se njegovo djelovanje do Sudnjeg dana završava, ja, **Alija Izetbegović**, sin Mustafe, uvakufljujem dio pokretne imovine sa kojom kao posrednik uvakufljenja raspolazem, a prema odluci donatora, naroda Kraljevine Saudijske Arabije broj 4504 od 01.04. 1416.h.g., što odgovara 28. 08. 1995.g.

Vrijednost pokretne imovine koju uvakufljujem iznosi **5.000.000,00 KM** (pet miliona konvertibilnih maraka). Uvakufljena imovina je dar naroda Saudijske Arabije koja je direktno uplaćena na moje ime i sa kojom sam ovlašćen u korist muslimanskog naroda Bosne i Hercegovine, raspolagati.

U svrhu činjenja dobrog djela, ja sam uvakufljenu imovinu trajno prenio u vlasništvo Fonda za djelatnost obrazovanja, nauke, kulture, ekonomske, finansijske i socijalne sigurnosti Bošnjaka, pod nazivom "BOŠNJACI", koji trenutno raspolaze sa uvakufljenom imovinom u vidu dionica u Banci za obnovu i razvoj (BOR banci) u Sarajevu. Kako je osnivač Fonda Stranka demokratske akcije, ja kao zakonski zastupnik osnivača, u svojstvu Predsjednika Stranke se ispred Stranke demokratske akcije odričem svih osnivačkih prava nad Fondom "Bošnjaci" u korist Vakufske direkcije u Sarajevu. Ovim činom

Vakufska direkcija u Sarajevu preuzima svu imovinu Fonda sa svim pravima i obavezama koje je Fond do sada ostvario, s time da prihode od te imovine koristi za svrhe obrazovanja, nauke i kulture, a posebno materijalnog pomaganja Gazi Husrev-begove medrese i Prve bošnjačke gimnazije u Sarajevu.

U cilju realizacije ove odluke, a u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, kod Kantonalnog suda u Sarajevu ima se izvršiti preregistracija Fonda kojom će Stranka demokratske akcije u cijelosti prenijeti osnivačka prava nad Fondom na Vakufsku direkciju.

Vakufska direkcija preuzima obavezu da sa uvakufljenom imovinom upravlja savjesno kako to pravila uvakufljenja zahtjevaju, da uvećava vrijednost uvakufljenje imovine, te da nastoji da u tom poslu ne učini loše djelo. Vakufska direkcija će u korist očuvanja ovog vakufa, angažirati najstručnija lica koja ocijeni da mogu svojom strukom i znanjem doprinijeti unaprijeđenju uvakufljenje imovine.

U slučaju da Fond prestane sa radom, sva imovina Fonda ostaje u vlasništvu Vakufske direkcije - osnivača Fonda, a ista će biti korišćena u svrhe navedene u ovoj vakufnami, kao i uopće za unaprijeđenje vjersko-prosvjetnog života Muslimana u Bosni i Hercegovini.

Gore naprijed izrečeno se ima smatrati iskrenim nijetom i voljom vakifa koja je data bez prisile i privole pri punoj svijesti i zdravoj pameti, što vakif potvrđuje svojim potpisom ove vakufname.

Sarajevo: 22. muharrem 1422.h.

16.april 2001.g.

POTPIS VAKIFA:

Alija Izetbegović

DIREKTOR:

Nezim Halilović - Muderris

Nezim Halilović - Muderris

SVJEDOK:

Reisu-lulema, Dr. Mustafa ef. Cerić

Vakufska direkcija Sarajevo

Knjiga vakifa br.: 300/1

Značaj vakufa za razvoj Bosne i Hercegovine

Već se s početkom zvaničnog dolaska Osmanlija na prostore Bosne i Hercegovine bilježe pojave prvih vakufa. O tome koliko je vakuf značio za razvoj BiH i nastanak urbanih a time i političkih, ekonomskih, kulturnih i vjerskih središta, najilustrativnije govori podatak koji kaže da se u imenima nekih gradova u BiH spominje vakuf, što znači da su oni nastali iz vakufa. Ti gradovi su, npr.: Kulen-Vakuf, Skender-Vakuf, Gornji Vakuf, Donji Vakuf i mnogi drugi. Pored ovih, za neke gradove se zna da su nekada ranije u svome imenu imali riječ vakuf. Tako se današnji Mrkonjić-Grad nekada zvao Varcar-Vakuf, a današnji Sanski Most zvao se samo Vakuf i sl.

Većina starih gradova u našoj zemlji svoj nastanak i razvitak vezuju uz pojavu nekog vakufa, odnosno uz ličnost vakifa, dobrotvora. Tako, npr., sljedeći gradovi su vezani za pojavu vakufa i njegova vakifa:

- Sarajevo - Isa-beg Ishaković i Gazi Husrev-beg
- Tuzla - Turali-beg
- Mostar - Karađoz-beg i Koski Mehmed-paša
- Tešanj - Ferhad-beg, sin Skenderov
- Maglaj - Kalavun Jusuf-paša
- Nova Kasaba - Musa-paša, budimski vezir
- Banja Luka - Ferhad-paša Sokolović i Sofi Mehmed-paša
- Gradačac - kapetan Gradašćević: Osman, Murat i Husein
- Foča - Mehmed-paša Kukavica
- Mrkonjić-Grad - Kizlar-aga Mustafa
- Rogatica - Husejn-beg, sin Ilijas-bega
- Višegrad i Rudo - Kara Mustafa-paša
- Čajniče - Gazi Sinan-beg
- Gračanica - Ahmed-paša Budimlija

Iz prikazanog spiska vidi se da je velika većina vakifa iz reda domaćeg stanovništva koji su obnašali značajne političke i vojne funkcije osmanske države na teritoriji BiH. To su: veziri, paše, begovi, age, zatim gazije, kapetani i drugi.

Međutim, brojni podaci govore da se vakifi javljaju u svim društvenim slojevima, tj. ne samo među bogatim stanovništvom, kako je gore spomenuto nego i među brojnim trgovcima, zanatlijama, kadijama, muftijama, ulemom i imamima, muškarcima i ženama.

SKENDER-PAŠINA DŽAMIJA, SKENDERIJA

Skender-pašina džamija sagrađena je 1517. godine. Za vrijeme Kraljevine Jugoslavije skinut je olovni krov pod izlikom da ga treba zamijeniti bakarnim, što se nikad nije dogodilo, pa se kupola urušila. Ostatak građevine srušen je 1935. godine dok je munara džamije uklonjena 1960. godine radi izgradnje sportskog centra.

Na mjestu Skender-pašine džamije komunističke vlasti su, bez saglasnosti Islamske zajednice, 1969. godine izgradile sportski centar pod nazivom Centar Skenderija.

Podjela vakufa s obzirom na svrhe uvakufljenja

Vakif potpuno slobodno raspolaže pravom određivanja koji će vakuf izgraditi ili ostaviti iza sebe i u koje dobrotvorne svrhe i ciljeve će se koristiti njegov vakuf. Tako su nastale brojne ustanove, izgrađeni raznovrsni objekti i druge vrste vakufa koji se, s obzirom na svrhu i namjenu, mogu razvrstati u sljedeće kategorije:

- a) **Vjerske svrhe:** džamije, mesdžidi, musalle, tekije;
- b) **Obrazovno-odgojne svrhe:** medrese, mektebi, biblioteke;
- c) **Humanitarne svrhe:** pomoć siromasima, jetimima, učenicima, putnicima, dužnicima, zarobljenicima, bolesnima i za zbrinjavanje napuštanih i bolesnih životinja;
- d) **Socijalne svrhe:** vodovodi, putevi, mostovi, sahat-kule, šadrvani, bunari, česme, haremi za ukop umrlih;
- e) **Privredne svrhe:** bezistani, hanovi, zanatske radnje, mlinovi, stanovi i kuće.

Osman-kapetanova medresa – Gračanica

Podjela vakufa s obzirom na ekonomsku samostalnost

Osnovna svrha vakufa jeste učiniti dobro i bogougodno djelo a ona se u konkretnim društvenim realizacijama odslikava u brojnim i raznovrsnim sadržajima, koji su zadovoljavali neku društvenu potrebu. Nastale su tako džamije, česme, hanovi, javne kuhinje, učilišta itd. U tom smislu vakufi se mogu podijeliti u dvije grupe s obzirom na kriterij da li vakuf privređuje ili koristi vakufska dobra za svoju egzistenciju.

- a) Prvu grupu činili su oni sadržaji koji instituciji vakufa osiguravaju i donose određene prihode za njegovo nesmetano funkcioniranje i samoodrživost. Tu spadaju razni građevinski objekti: hanovi, dućani, magaze, različite zanatske radnje, kuće i stanovi za iznajmljivanje, zatim različite zemljišne nekretnine kao što su: gradilišta, kućišta-milići, vrtovi, bašče-voćnjaci, njive-oranice, livade i pašnjaci, šume i dr. U ovu grupu često spadaju i značajna materijalna sredstva u novcu ili plemenitom metalu, koja se daju na zajam građanima uz interes (priplod) i na taj način povećavaju ekonomsku moć vakufa.
- b) Drugu grupu činili su oni sadržaji koji zbog vršenja brojnih javnih i uslužnih gradskih funkcija i djelatnosti troše materijalna sredstva prikupljena putem zakupa, kirije, idžare ili zajma na ime prethodno navedenih sadržaja. Ovoj drugoj grupi pripadali su razni objekti i razne djelatnosti javnog, vjerskog, kulturnog, prosvjetnog, komunalno-higijenskog, dobrotvornog i drugog karaktera, kao što su hamami - javna kupatila, sahat-kule, džamije, mesdžidi, tekije, biblioteke, medrese, mektebi, vodovodi, česme, mostovi, karavan-saraji, javne kuhinje, greblja itd. Prihodi vakufa su se trošili kao rashodi za održavanje i obnavljanje objekata, za finansiranje njihovih gradskih djelatnosti, plaće službenika (imama, mujezina, mualima, muderisa), izdržavanje učenika, siromaha, nemoćnih, kao i za vakufsku administraciju mutevelije - upravnike i nazire - nadzornike.

Vakufi u periodu nakon odlaska Osmanskog carstva

Vakufi u vrijeme Austro-Ugarske monarhije (1878-1918)

Sa odlaskom Osmanskog carstva javili su se brojni problemi u vezi s vakufima. Prvi je bio taj što u vrijeme osmanske vladavine nije postojala jedinstvena vakufska administracija na nivou BiH, nego su vakufi djelovali kao samostalne ustanove. Drugi problem jeste taj što Austro-ugarska uprava nije razumjela pojam porodičnog vakufa pa se u tom smislu dešavalo da su mnogi plodouživaoci porodičnih vakufskih prihoda na sebe u vlasništvo pripisivali vakufska dobra. Da bi se uvelo reda u ovu situaciju, Austro-Ugarska je 1883. godine imenovala Zemaljsku vakufsku komisiju koja je upravljala vakufskim poslovima.

Gazi Husrev-begov hamam
Bošnjački institut-Fondacija Adila Zulfikarpašića, Sarajevo

Na ovaj način u BiH počinje da radi jedinstvena vakufska administracija, koja će kao prioritetan zadatak imati da izvrši popis svih postojećih vakufa. Nažalost, brojni vakufi neće biti popisani zbog nepravilnog rada Austro-ugarske vakufske administracije, ali i zbog ekonomskog slabljenja i nestanka brojnih vakufa, kao i raznih malverzacija kojima je išla u prilog činjenica da su nestale vakufname ili svjedoci pojedinih vakufa.

Potom je 1894. godine austrougarska uprava formirala Zemaljsku vakufsku direkciju, u kojoj je, kao državnoj instituciji, sva vlast bila u rukama države. Iako je nova vakufska uprava funkcionirala kako treba, sređivala i unapređivala vakufski imetak i izvršavala namijenjeni joj zadatak, muslimani nisu bili zadovoljni tom upravom jer u njenom radu nisu imali nikakvog učešća.

Zbog toga nezadovoljstva Bošnjaci su 1899. godine pokrenuli borbu koja je imala za cilj da se osigura autonomija u upravi nad tri ključna elementa neophodna za očuvanje identiteta Bošnjaka, tj. u vjerskim, vakufskim i obrazovnim poslovima. Austro-Ugarska je 1909. godine, nakon aneksije BiH, udovoljila ovim zahtjevima donošenjem Štatuta za autonomnu upravu islamskih vjerskih i vakufsko-mearifskih poslova. Prema odredbama ovog statuta organi upravljanja vakufima bili su: Vakufsko-mearifski sabor, kao vrhovni autonomni i nadzorni organ za sve vakufe u BiH, koji su sačinjavali osam vjerski obrazovanih članova (reisu-l-ulema, vakufsko-mearifski direktor i šest mutevelija) i 24 člana biranih iz naroda. Predsjednik Sabora bio je reisu-l-ulema.

I pored ovog administrativnog uređenja i borbe muslimana za autonomnu upravu vjerske administracije, na sceni su se dešavala brojna otuđenja vakufskih dobara.

Vakufi u vrijeme Kraljevine SHS/Jugoslavije (1918-1941)

Nova državna tvorevina koja je nastala nakon završetka Prvog svjetskog rata jeste Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS). Prema samom državnom nazivu vidi se da Bošnjaci, odnosno muslimani nisu uvršteni u red povlaštenih naroda, pa je prema tome i politika nove državne tvorevine prema vakufima bila negativna. Iako je nova država potpisivanjem međunarodnih sporazuma preuzela obaveze, između ostalog i garancije poštivanja vjerskih prava muslimana, preduzeto je niz mjera kojim su otuđivana brojna vakufska dobra i time je ekonomski slabljen vjerski i ekonomski položaj muslimana u novoj državi. Tako je Kraljevina SHS donijela "Mjere o agrarnoj reformi", kojima je u periodu 1918. - 1939. oduzeto oko četiri miliona dunuma vakufske zemlje (4.000.000 dunuma) i dvanaest i po miliona dunuma beglučke zemlje (12.500.000 dunuma zemlje), što ukupno iznosi šesnaest i po miliona dunuma zemlje (16.500.000 dunuma zemlje - što vakufske, što beglučke), a izraženo u procentima to bi bilo 27,6% ukupne površine BiH. U to vrijeme, mnogim vlasnicima velikih zemljišnih posjeda oduzeto je oko 95% onoga što je bilo u njihovu vlasništvu.

Spomenute činjenice su utemeljene na "Memorandumu udruženja bivših posjednika kmetsko-beglučkih zemalja u Sarajevu", koji je upućen kraljevskom namjesniku Pavlu 27. 09. 1938. godine. A jednom odlukom Banjalučkog kotara iz 1939. godine oduzeto je od Gazijinog vakufa na prostoru Teslića i Tešnja 107.000 dunuma zemlje (1/3 obradivo zemljište a 2/3 šuma za sječu).

Samo u Sarajevu su u toku Kraljevine SHS porušene 24 džamije iz ranog turskog perioda, zatim su porušene dvije medrese: 1) Inadija medresa, na Bendbaši i Atmejdan-medresa (Misrijina), uz Bakr-babinu džamiju, na Atmejdanu, izvršena je ekshumacija 75 grebalja, 108 dućana, 118 kuća i dvorišta, oduzeto je 90 voćnjaka, vrtova, oranica i livada. U to vrijeme srpska vlast je provodila projekat sistematskog naseljavanja Srba iz Srbije na prostor Bosne i Hercegovine, gdje je bilo dominantno bošnjačko stanovništvo.

Ajas-pašin vakuf – Sarajevo

Vakufi u vrijeme Socijalističke Jugoslavije (1945-1991)

Poseban atak na vakufe i imovinu vjerskih zajednica desio se u prvim decenijama komunističke vlasti nakon Drugog svjetskog rata. U poslijeratnoj Jugoslaviji nasilno je promijenjena svojinska osnova društva oduzimanjem ili ograničavanjem privatnog vlasništva.

Ideološko opravdanje tih mjera osigurala je marksistička teza o "ekspropriaciji eksproprijatora". Imovina vjerskih zajednica bila je objekat oduzimanja iz dva razloga:

1. zbog toga što su vjerske zajednice u predratnoj Jugoslaviji bile važan ekonomski faktor i
2. zbog toga što su kvalifikovane kao opasan ideološki protivnik po proces izgradnje "vrlog, novog svijeta".

Do kraja 1953. godine komunistička vlast je usvojila set pravnih propisa na bazi kojih je država pristupila oduzimanju vakufske imovine putem pravnih mehanizama konfiskacije, nacionalizacije, sekvestracije i ekspropriacije. Među njima su najrigorozniji, i po svojim posljedicama najteži, bili: Zakon o raspolaganju stanovima i poslovnim prostorijama, Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji, Osnovni zakon o zadrugama, Zakon o konfiskaciji imovine i izvršenju konfiskacije, Osnovni Zakon o postupanju sa ekspropriisanim i konfiskovanim šumskim posjedima, Zakon o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća, Uredba o arondaciji državnih poljoprivrednih dobara općedržavnog značaja, Osnovni zakon o ekspropriaciji, Uredba o prodavanju stambenih zgrada iz opštenarodne imovine, Uredba o upravljanju stambenim zgradama i Zakon o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodjeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama.

Putem nacionalizacije izvršene 1946., 1948. i 1958. ostvareno je dominantno državno, odnosno društveno vlasništvo u svim privrednim granama i u oblasti nekretnina. Zakon o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća od 6. 12. 1946. sa izmjenama i dopunama od 29. 12. 1948. bio je pravni osnov za oduzimanje vakufskih mlinova, hotela, banja i sličnih ustanova.

Poseban udar na vakufsku imovinu izvršen je Zakonom o raspolaganju stanovima i poslovnim prostorijama od 17. februara 1958. godine i Zakonom o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta od 28. decembra 1958. godine s obzirom na okolnost da su ti objekti predstavljali najveći dio vakufskog fonda u urbanim sredinama. Ovim zakonom Islamskoj zajednici oduzete su brojne poslovne i stambene

zgrade, pa čak i oni objekti koji su bili u funkciji izvođenja striktno vjerskih aktivnosti. Prema podacima Komisije za vjerska pitanja Bosne i Hercegovine iz septembra 1961. godine, do 01. septembra 1961. godine nacionalizirana su 803 objekta Islamske zajednice u BiH, a što je tada predstavljalo 53,7% objekata Islamske zajednice u odnosu na broj prije nacionalizacije. Kada se tome doda činjenica da su do 1961. godine ukupno 992 nacionalizirana objekta svih vjerskih zajednica u BiH, na objekte Islamske zajednice otpadalo je 80,9%, onda se može konstatirati da je Islamska zajednica bila najveća žrtva i gubitnik u procesu nacionalizacije vjerskih objekata.

Prema podacima iz 1950. u Sarajevu je za četiri godine važenja Osnovnog zakona o eksproprijaciji iz 1947. eksproprijirano oko 80 muslimanskih grebalja koja su se protezala na 350 dunuma zemljišta. Na nekim od tih grebalja građeni su objekti poput javnih toaleta, čija namjena vrijedna elementarne osjećaje poštovanja umrlih.

Vakufi u vrijeme II svjetskog rata (1941-1945)

Tokom trajanja Drugog svjetskog rata od 1941-1945. godine u BiH uništeno je potpuno ili djelimično 303 objekta Islamske zajednice. Uništeni su objekti kao što su džamije, mektebi, medrese, kuće, stambene zgrade, dućani, magaze i dr.

Oduzeti vakufi u periodu 1945-1990. godine

Prema podacima Vakufske direkcije ukupan broj oduzetih vakufa (dućana, džamija, grebalja, kuća, stanova, zgrada) je 11.324, odnosno ukupna površina oduzetih vakufskih nekretnina je 30.342.496 m².

Materijalna šteta nanescna vakufu u vrijeme SFRJ

Vakufi su od 1950. godine do prvih demokratskih promjena, 1990. godine, pretrpjeli ogromne materijalne gubitke. Šteta koja je nastala usljed nacionalizacije vakufskih stanova i poslovnih prostora procjenjuje se na 744.000.000,00 KM.

Porušeni i oštećeni vakufi u toku agresije na BiH (1992-1995)

U toku agresije na BiH (1992-1995. godine) srpski i hrvatski agresori porušili su 1.311 vakufskih objekata (džamija, mesdžida, mekteba, tekija i harema), a oštetili 472 vakufska objekta.

Materijalna šteta nanescna vakufu od 1996. godine do danas

Šteta koja je nanescna vakufu u BiH usljed nacionalizacije stanova i poslovnih prostora u periodu od 1996. godine do danas iznosi 286.000.000,00 KM. Ukupna šteta koja je nanescna vakufskoj imovini iznosi 1.030.000.000,00 KM. Nanesena šteta se odnosi na vakufske poslovne prostore i stanove prouzrokovana njihovim nepovratom IZ.

Godišnja šteta po vakufe

Zbog nepovrata imovine Federacija BiH godišnje ošteti vakuf za iznos od 15.840.000,00 KM, a RS za iznos od 9.660.000,00 KM.

Ukupna godišnja šteta nanescna vakufima u Bosni i Hercegovini iznosi 25.500.000,00 KM.

Iz svega gore rečenog dā se zaključiti da je institucija vakufa odigrala veoma važnu ulogu u socio-ekonomskom razvitku Bosne i Hercegovine. Ali isto tako ne dā se oteti utisku da je njegovo područje djelovanja, u jednom vremenskom periodu, svedeno na nivo pukog egzistiranja.

Evidentno je da danas vakuf ne igra onu ulogu koju je nekada imao, zahvaljujući prije svega naglašenoj ulozi države u svim sferama života, pa i u onim sektorima koji su ranije bili prepušteni civilnom društvu, koja je svojim postupcima, putem zakonskih i administrativnih mjera, uglavnom svjesno, nastojala ograničiti ulogu vakufa kao potencijalnog regulatora određenih procesa i kretanja u društvu koja nisu odgovarala vladajućem establišmentu. Kao razlog slabljenja uloge vakufa možemo označiti i nedovoljnu brigu i zainteresiranost nadležnih institucija i korisnika vakufa za njegovo unapređenje i razvoj te unutrašnje slabosti u organizaciji i upravi, što je imalo za rezultat nepravovremenu transformaciju i prilagođavanje promjenama u društvu i ekonomsko-socijalnom ambijentu.

Obaveza je Islamske zajednice, ali i opći interes društva, da vrati vakufu njegove izvorne funkcije. U tom poslu moramo biti sposobni da budemo kao pojedinci, ali i kao šira društvena zajednica, spremni braniti prava onih koji su se zarad općeg dobra odrekli vlastite imovine.

Vakufska direkcija

SFRJ je Zakonom o nacionalizaciji oduzela vakufima svu imovinu izuzev džamija i onoga što je služilo isključivo usko vjerskoj svrsi, čime su nestali razlozi za postojanje Vakufske direkcije. Tako se u Ustavu Islamske zajednice iz 1959. godine više ne spominje ni vakuf kao institucija i izvor prihoda imovine Islamske vjerske zajednice, a niti Vakufska direkcija, koja je do tada brinula o vakufima.

Međutim, novim Ustavom Islamske zajednice iz 1969. godine u definiranju pojma imovine Islamske zajednice ponovo se uvodi pojam vakuf kao njena imovina. Ovo je vrlo značajno jer govori da se u međuvremenu za ovih deset godina desio novi broj uvakufljenja, pa je bilo neophodno vakufe spomenuti u Ustavu Islamske zajednice i drugdje. Ova ustavna odredba obavezuje organe Islamske zajednice kao čuvare i korisnike vakufske imovine da ne zaborave na nacionaliziranu vakufsku imovinu i da stalno rade na novim uvakufljenjima.

Do ponovnog uspostavljanja Vakufske direkcije čekalo se 37 godina, kada su ostvareni neophodni uvjeti, prije svih politička sloboda koja je ostvarena nakon prestanka agresije na Bosnu i Hercegovinu. Vakufska direkcija je kao jedna od ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini oživjela svoj rad Odlukom Sabora IZ u BiH 14. 06. 1996. godine (broj: 2486/96). Prema toj Odluci Vakufska direkcija je u svim pravima i obavezama pravni sljednik Vakufske direkcije islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koja je prestala sa radom 1958. godine.

Prema Ustavu Islamske zajednice iz 1998. godine, a na osnovu člana 32., vakufskom imovinom u Bosni i Hercegovini upravlja Vakufska direkcija. Titular vakufske imovine u Bosni i Hercegovini je Islamska zajednica. Uspostavljanjem Vakufske direkcije Islamska zajednica je pokazala odlučnost da se bori za povrat oduzete vakufske imovine, da štiti i unaprijeđuje postojeću vakufsku imovinu, da se ispravno i prema vakufnami upravlja vakufom, ali i da osigura preduvjete za nova uvakufljenja koja se ostvaruju u Bosni i Hercegovini i dijaspori.

Zgrada Zemaljskog vakufa i Hadim Ali-pašiniog vakufa u Sarajevu
(sjedište Vakufske direkcije)

Panorama Sarajevo

Zadaci Vakufske direkcije

- Popis i registracija cjelokupne vakufske imovine u BiH i dijaspori;
- Preduzimanje aktivnosti na zaštiti vakufske imovine na području cijele Bosne i Hercegovine i dijaspore te afirmaciji vakufa kao trajnog dobra;
- Povrat oduzetih, uzurpiranih i na bilo koji drugi način otuđenih vakufa;

Vakufski dvor (nekad) - Mostar

- Iznažanje novih vakifa putem uvakufljenja nekretnina, pokretne imovine i novčanih sredstava;
- Pružanje pravne pomoći međžlisima Islamske zajednice u vezi s pitanjem vakufske imovine;
- Pokretanje i vođenje niza sporova za zaštitu vakufa pred nadležnim domaćim sudovima i međunarodnim pravnim institucijama;
- Odabir najpovoljnijih zakupaca i praćenje postupaka pri izdavanju vakufske imovine u zakup;
- Nadzor i praćenje legalnosti postupka u poslovima transformacije vakufa;

- Imenovanje mutevelija i nadziranje medžlisa u upravljanju vakufskom imovinom;
- Praćenje aktivnosti vlada i parlamenata u postupku utvrđivanja nacrtu zakona o restituciji;
- Lobiranje izvršnih i zakonodavnih vlasti u BiH da se donesu zakonski propisi o vakufima koji bi sadržavali osnovne principe uvakufljenja, a Islamska zajednica i njeni organi bili bi implementatori i aktivni sudionici tih propisa;
- Obnova, rekonstrukcija, revitalizacija i zaštita vakufskih objekata te njihovo dovođenje u stanje namjenskog korištenja;
- Osnivanje agencija za privrednu, finansijsku, ekonomsku, kulturnu i turističku saradnju Islamske zajednice s drugim sličnim asocijacijama u zemlji i inozemstvu;
- Osnivanje privrednih organizacija na tržišnim principima;
- Kupovina i prodaja nekretnina;
- Saradnja sa srodnim institucijama u svijetu;
- Insistiranje na doslovnoj primjeni vakufnama, gdje god je to moguće;
- Osnivanje vakufskih fondova: za džamije, mektebe, medrese, islamske fakultete, stipendiranje učenika i studenata, za održivi povratak prognanika, za razvoj islamskih medija, za socijalne projekte itd.;
- Korištenje vakufa prvenstveno u odgojno-obrazovne svrhe i socijalne programe;
- Pružanje vjernicima mogućnosti uvakufljenja dionica, novca, štednih uloga, vrijednosnih papira, certifikata.

Vakufski dvor (sada) - Mostar

Problemi sa kojima se susreće Vakufska direkcija

- a) Nedonošenje zakona o restituciji; obećanja političkih stranaka od prvih demokratskih izbora pa do danas o donošenju zakona o restituciji nisu ispunjena, naprotiv, organi vlasti ne pokazuju želju da to pitanje riješe u dogledno vrijeme ;
- b) Pokušaji uzurpacije preostalih vakufa putem novih regulacionih planova;
- c) Nedomaćinski odnos nadležnih institucija spram zaštite vakufa;
- d) Nepostojanje pravilnika o utrošku vakufskih sredstava;
- e) Nepostojanje jednog broja vakufnama i samim tim nemogućnost provedbe volje vakifa;
- f) Nedovoljno finansijskih sredstava za realizaciju vakufskih projekata;
- g) Veliki procenat neperspektivne vakufske imovine;
- h) Nedovoljna zastupljenost nastavnih jedinica o vakufima u obrazovnom sistemu Bosne i Hercegovine i Islamske zajednice. Opasnost koja najviše prijete jeste apsolutno pravno nepoznavanje ove oblasti naših imama i alima. Ova se institucija ne izučava ni kao historijska kategorija na pravnim fakultetima u Bosni i Hercegovini, iako kao važan pravni institut zasluđuje da se izučava;
- i) Nedovoljan broj uposlenika u Vakufskoj direkciji s obzirom na obim poslova.

Sarajevo. *Him Vertins Haus*
Franz-Josef-Strasse mit Hotel Kaiserkrone
Franje-Josipa-ulica sa soratištem carska kruna.

DŽAMIJA KALIN HADŽI ALI

Džamiju je sagradio Kalin hadži Alija 1535. godine i za njeno održavanje uvakufio nekoliko hiljada akči novca. Srušena je od strane bivše komunističke vlasti 1947. godine, radi izgradnje vojnih stambenih objekata.

Vakufska direkcija je spriječila izgradnju spomenika Francu Prešernu na istoimenom lokalitetu za koji je od strane lokalne zajednice bio izrađen idejni projekat. U jesen 2004. godine otkriveni su podzemni ostaci džamije te se 2006. godine pristupa izradi Idejnog projekta arheološkog parka Kalin hadži Alijine džamije. Ni sa ovim rješenjem IZ nije bila zadovoljna već je insistirala na obnovi i rekonstrukciji Kalin hadži Alijine džamije kao jedino mogućem i ispravnom rješenju. Trenutno se vode aktivnosti na otkopavanju i konzervaciji lokaliteta kako bi se moglo krenuti sa ponovnom izgradnjom džamije

Zadatak i uloga vakufa u modernom vremenu

Bitan pokretač, prije svega u finansijskom smislu, pojedinačnih, ali i društvenih aktivnosti koji utječu na bolji kvalitet života pojedinca i društva u cjelini, jesu brojni fondovi i zaklade čiji su osnivači privatna lica, ali i udruženja i grupe donatora kao i države koji svojim djelovanjem popunjavaju neke vrlo važne segmente društvenog života i potreba. U tom smislu uloga vakufa u savremenom dobu je neprocjenjiva. Osnovni zadatak i uloga vakufa je ispunjavanje općih potreba jedne zajednice, pojedinačnih potreba njenih članova, postizanje općeg blagostanja, bez obzira o kom segmentu ljudskog života se radilo.

Shodno tome, u okviru općeg sistema i shodno svojim potrebama, svaka zajednica muslimana ima obavezu da razvija vlastiti sistem vakufa.

U naše vrijeme i na ovim našim prostorima mogle bi se razvijati brojne vrste vakufa i sve one mogle bi imati značajnu ulogu u postizanju boljitka i blagostanja zajednice i njenih članova.

U tom smislu Vakufska direkcija je formirala sljedeće vakufske fondove:

1. Fond za zaštitu, unaprijeđenje, revitalizaciju i promociju vakufa;
2. Fond za izgradnju novih, rekonstrukciju i adaptaciju postojećih vakufskih i vjerskih objekata;
3. Fond za kultivisanje vakufskih parcela;
4. Fond za stručno usavršavanje i edukaciju iz oblasti vakufa;
5. Fond za socijalno ugrožene kategorije društva;
6. Fond za pomoć u obrazovanju;
7. Fond za štampu islamske edicije.

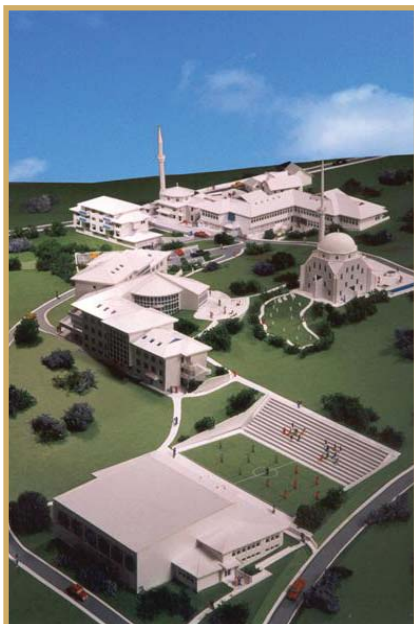
Gazi Husrev-begova palata - Sarajevo

Finansiranje Islamske zajednice iz sredstava vakufa

Neke aktivnosti Islamske zajednice i njenih institucija treba da se finansiraju iz vakufa. To bi omogućilo da Islamska zajednica bude slobodna i samostalna u svome radu. Ovi faktori su neophodni da bi Islamska zajednica mogla normalno funkcionirati, uspješno vršiti svoju misiju promocije vrijednosti islama i dostojanstveno vršiti svoju ulogu u društvu. Način na koji se trenutno finansira Islamska zajednica koči Zajednicu u razvoju, jer onemogućava da razvija projekte kojim će se poboljšati vjerski život muslimana na ovim prostorima. Neprimjereno je da u ovo naše vrijeme slobode i prilika Islamska zajednica funkcionira i da se finansira na način iz komunističkog vremena, kada je Islamska zajednica bila primorana na takvo rješenje.

Projekti malih, srednjih i velikih vakufa za svaku džamiju i svaku instituciju, koji bi se dugoročno realizirali, rješenja su koja bi Islamsku zajednicu oslobodili postojećih ekonomskih stega i ograničenja.

S namjerom da se jednog dana sve džamije i institucije Islamske zajednice finansiraju iz vakufa, Islamska zajednica bi trebala izraditi kratkoročni i dugoročni plan razvoja vakufa za svaku instituciju, tako da svaka institucija dobije svoj vlastiti vakuf. Po tom planu, koji će biti dugoročno realiziran, sve džamije, medrese, fakulteti, Rijaset, mediji itd., dobili bi svoje vakufe koji bi pokrivali njihov budžet.

Novi vakufi – Medresa Osman ef. Redžović, Visoko

Perspektive vakufa i područja uvakufljenja: potrebe i mogućnosti

Islamska zajednica je pred velikim izazovom. Sve je veći broj vakufa. Islamska zajednica svakim je danom bogatija za neko dobro, svejedno radilo se o džamiji, medresi, biblioteci, nekretnini, zemljištu, šumi itd. Povećanjem broja vakufa raste i potreba za njenom jačom i efikasnijom organizacijom i uvođenjem u rad vakufske administracije koja će bdjeti nad povjerenim emanetima i koja će znati učiniti Islamsku zajednicu ekonomski stabilnijom. U tom smislu potrebno je Vakufsku direkciju kadrovski i materijalno ojačati. U njoj treba da rade ljudi među kojima će biti šerijatskih pravnika (poznavalaca vakufskog prava), pravnika pozitivnog prava BiH, advokata, ekonomista, inženjera, sposobnih menadžera i ljudi sa kvalitetnim idejama.

Neophodna je transformacija u pristupu pitanjima vakufa i uvakufljenja. Naš govor o vakufu treba biti govoren rječnikom savremenih potreba muslimana. To područje mora da se osavremeni i da postane odraz naših savremenih potreba i mogućnosti. Svaki musliman poželi u toku svoga života da dio svoje imovine uvakufi, da je dā za opće dobro, želeći time postići Allahovo, dž.š., zadovoljstvo i osigurati sebi trajnu sadaku. Vakufska direkcija će svima njima omogućiti da ispune svoje želje u pogledu uvakufljenja, da do svakog pojedinca dođe sa svojim projektom vakufa u kojoj će svaki musliman, svaki pojedinac, moći naći priliku za sebe.

Promocija vakufa

Vakufska direkcija će posebno voditi računa kako medijski prezentirati ideju vakufa i uvakufljavanja. Transparentnost u radu je prilika da se ljudima pokaže mogućnost da i oni budu dio tima koji će svojim dobrima i vakufom učestvovati u općem boljitku zarad zadovoljstva Allaha, dž.š. U tom smislu, svaka vakufska stipendija, donacija ili razvojni projekat treba biti prezentiran javnosti kao vid podsticanja na činjenje dobra i afirmaciju međusobne brige i pomaganja među ljudima i muslimanima.

Trenutno je stanje takvo da je tema vakufa vrlo malo prisutna u javnom diskursu među muslimanima. To stanje treba mijenjati. Javna komunikacija podrazumijeva usvajanje trenutno važećih medijskih standarda i u tom smislu Vakufska direkcija treba da prati i realizira medijske načine savremenog oglašavanja, ali i koristi uobičajene ili tradicionalne načine kroz džamije, hutbe i vazove. Ovo je iznimno skup zahvat, ali je neophodan u svijetu u kojem živimo, ako želimo da naša poruka stigne do svakog muslimana u Bosni i Hercegovini i dijaspori.

Vakufski poslovni centar - Studentski hotel Mostar

Vakufski projekti

Vakufska direkcija je ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koja upravlja vakufskom imovinom u BiH i jedan od njenih osnovnih zadataka je preduzimanje aktivnosti na zaštiti vakufa na području cijele BiH, te afirmacija vakufa kao trajnog dobra, kao i obnova, rekonstrukcija, revitalizacija i zaštita vakufskih objekata i dovođenje istih u stanje namjenskog korištenja. Shodno tome, Vakufska direkcija je u proteklom periodu preuzela broje aktivnosti koje se tiču pripreme, izrade i realizacije različitih projekata, koji imaju za cilj unaprijeđenje rada Vakufske direkcije, rekonstrukciju i revitalizaciju vakufskih objekata, razvoj i unaprijeđenje vakufa u BiH, te podsticanje i promoviranje novih uvakufljenja.

U tom smislu, predstaviti ćemo Vam projekte koje je Vakufska direkcija realizirala u protekle tri godine, projekte čija realizacija je u toku i projekti koji će biti realizirani u narednom periodu.

Vakufski kompleks i tekija na Buni

Realizirani projekti

U proteklom periodu Vakufska direkcija je realizirala nekoliko projekata koji se odnose na unaprijeđenje rada Vakufske direkcije i rekonstrukciju pojedinih vakufskih objekata. Takođe, Vakufska direkcija je posredovala u obezbjeđivanju i realizaciji finansijskih sredstava za obnovu i izgradnju značajnog broja objekta koji se nalaze na području pojedinih medžlisa.

Realizirani projekti su:

1. Restauracija fasade i stolarije zgrade Zemaljskog vakufa i Hadim Ali-pašinog vakufa u Sarajevu (sjedište Vakufske direkcije);
2. Jedinstvena baza informacionog sistema vakufskih nekretnina u BiH, koji je realiziran u dvije faze;
3. Rekonstrukcija kompleksa Tekije na Buni u Blagaju;
4. Kupovina specijaliziranog minibusa za potrebe Centra Vladimir Nazor Sarajevo;
5. Seminar "Vakuf i humanitarno-volonterski rad", u Sarajevu;
6. Seminar o Wesatiji - Centar za promovisanje srednjeg puta, u Kuvajtu;
7. Regionalni seminar "Upravljanje i investiranje u vakufe", u Sarajevu;
8. Seminar "Privođenje kulturi i proizvodnji vakufskih zemljišnih parcela", u BiH;
9. Seminar o hadžu u Sarajevu;
10. Štampanje Mushafa sa prijevodom na bosanski jezik;
11. Štampanje i izdavanja brošure o vakufima u BiH, na četiri jezika;
12. Manifestacija "Dani vakufa" 2011/2012. godine;

13. Štampanje Zbornika radova sa naučnog skupa u okviru manifestacije "Dani vakufa" 2011. godine;
14. Snimanje dokumentarnog filma o vakufima u BiH;
15. Podizanje zasada oraha na vakufskim parcelama u svakom muftiluku;
16. Podizanje zasada vakufskog voćnjaka na području MIZ Visoko;
17. Dovršetak izgradnje džamije Orahov Brijeg, u Sarajevu;
18. Izgradnja džamije na Hrasnom Brdu II, u Sarajevu;
19. Izgradnja džamije u džematu Podlugovi, u Sarajevu;
20. Adaptacija Iplidžik Sinanove džamije, u Sarajevu;
21. Otvaranje centra Wasetijje;
22. Nadogradnja poslovne zgrade Medžlisa IZ Bugojno;
23. Podizanje plastenika na vakufskoj parceli u Visokom;
24. Obezbeđivanje finansijskih sredstava za pomoć projektima koji su od interesa za širu društvenu zajednicu kao što su projekti Udruženja Srce za djecu koja boluju od raka, udruženje građana za kulturu i obrazovanje Progres Travnik i dr.

Projekti čija realizacija je u toku

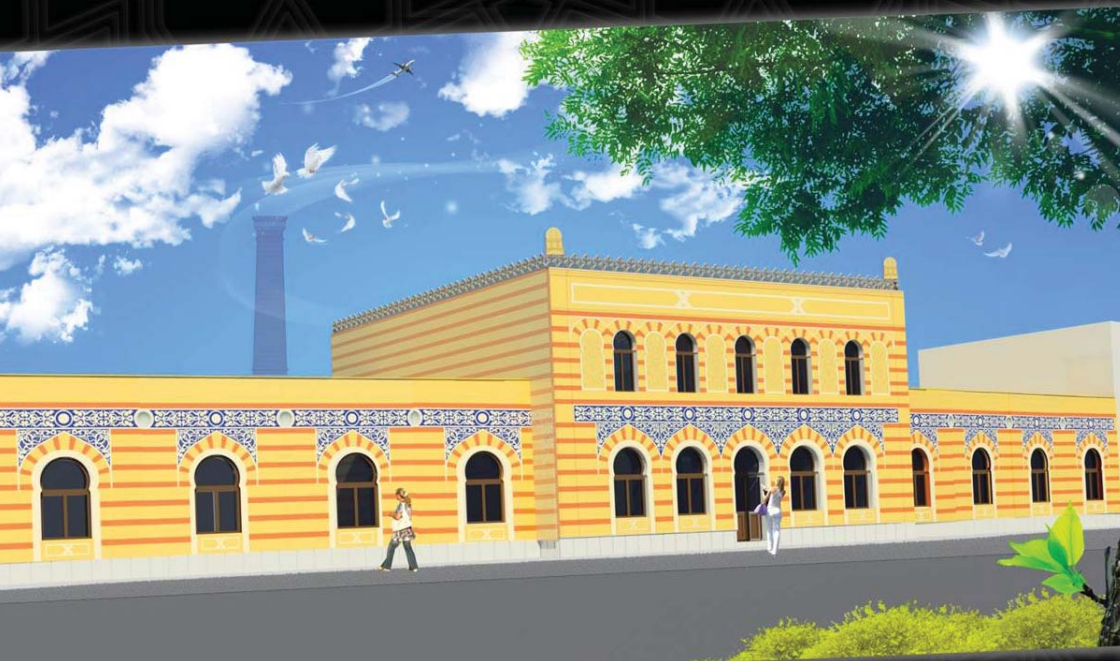
1. Obnova Isa-begovog hamama u Sarajevu;
2. Identifikacija i uknjižbe vakufske imovine u RS-u;
3. Prikupljanje arhivske građe o vakufima u BiH iz perioda Osmanske uprave;
4. Izgradnja pratećih objekata uz džamiju u džematu Podlugovi, Sarajevo;
5. Rekonstrukcija džamije u džematu Kasapovići, Novi Travnik;
6. Izgradnja džamije u džematu Bačičko Polje, naselje Stup, Sarajevo;
7. Stipendiranje 60 studenata koji stanuju u Studentskom domu Sarajevo.

Projekti koji će biti realizirani u narednom periodu

1. Izgradnja Kalin hadži Alijine džamije, u Sarajevu;
2. Izrada pravila o upravljanju i uređenju mezarlika u BiH;
3. Uređenje pravnog statusa vakufske imovine u dijaspori;
4. Obnova vakufskog objekta na Vracama u Sarajevu;
5. Izgradnja stambeno-poslovnog objekta u Odobašinoj ulici u Sarajevu;
6. Izrada projekta za obnovu "Hastahane" u Sarajevu;
7. Organiziranja seminara u Kuvajtu za kadrove i saradnike Vakufske direkcije;
8. Povećanje broja stipendija za učenike i studente;
9. Oživljavanje vlastite ekonomije.

Isa-begov hamam – Sarajevo

Pregled nekih aktivnosti Vakufske direkcije kroz fotografiju

Pomožimo vakufe u Bosni i Hercegovini!

Ostanimo živi i nakon smrti!

Postanite i vi Vakifi!

Ukoliko imate namjeru uvakufiti dio svog imetka obratite se na sljedeću adresu:

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
 Vakufska direkcija Sarajevo
 Ul. Reisa Džemaludina Čauševića br. 2
 71000 Sarajevo
 Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 200 355

Fax: +387 33 206 037

E-mail: vakuf.bih@bih.net.ba

Web site: www.vakuf.ba

TRANSAKCIJSKI RAČUNI ZA UPLATE U BOSNI I HERCEGOVINI

VAKUFСКА BANKA D.D. SARAJEVO	Račun broj: 1602005500019915
BOR BANKA D.D. SARAJEVO	Račun broj: 1820000000116581

INSTRUKCIJE ZA UPLATE IZ INOSTRANSTVA

ACCOUNT WITH INSTITUTION:	BOR BANKA DD SARAJEVO SWIFT: BOIRBA22XXX
BENEFICIARY NAME OF ACCOUNT: BEN. ACCOUNT NO:	VAKUFСКА DIREKCIJA SARAJEVO IBAN BA391820000000116581
ADDRESS:	REISA DŽ. ČAUŠEVIĆA, NO. 2 71 000 SARAJEVO BOSNIA AND HERZEGOVINA
INTERMEDIATRY BANK:	DEUTSCHE BANK AG SWIFT: DEUTDEFFXXX